

รายงานการพิจารณาศึกษา
ของ
คณะกรรมการการสิ่งแวดล้อม
วุฒิสภา

เรื่อง

โครงการก่อสร้างท่าอากาศยานนานาชาติไทย-มาเลเซีย
และโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย-มาเลเซีย
ส่วนที่ ๑

สำนักกรรมการ ๑
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

(สำเนา)

ที่ สว ๐๐๐๙/ (ร ๓๐)

วุฒิสภา

ถนนอุทองใน กทม. ๑๐๓๐๐

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาโครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติไทย - มาเลเซีย
และโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย - มาเลเซีย จังหวัดสงขลา

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานการพิจารณาศึกษาโครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติ

ไทย - มาเลเซีย และโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย - มาเลเซีย จังหวัดสงขลา

จำนวน ๑ ชุด

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันศุกร์ที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๓ ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาขึ้น ซึ่งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมเป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคนหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่กระทำการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา โดยคณะกรรมการได้พิจารณาศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาข้อขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม โดยได้พิจารณาเรื่องร้องเรียนจากราษฎรเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติไทย - มาเลเซีย และโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย - มาเลเซีย จังหวัดสงขลา ซึ่งกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายพนัส ทัศนียานนท์	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายเด่น โต๊ะมีนา	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๓. พลโท โสภณ รัตนบุรี	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๔. นายเกษม ชัยสิทธิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๕. นายโสภณ สุภาพงษ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๖. นางเตือนใจ ดีเทศน์	โฆษกคณะกรรมการ
๗. นางพัฒนา ศิริวันสาณฑ์	รองโฆษกคณะกรรมการ
๘. นายกมล มั่นภักดี	๙. นายประยุทธ์ ศรีชัย

๑๐. พลเอก พนม จินะวิจารณ์	๑๑. นายพร เพ็ญพาส
๑๒. นายลำพอง พิลาสสมบัติ	๑๓. นายวิจิตร มโนสิทธิศักดิ์
๑๔. นายวีรพงศ์ สกลกิติวัฒน์	๑๕. นายอมร นิลเปรม
๑๖. นายแก้วสรร อติโพธิ	เลขาธิการคณะกรรมการ
๑๗. นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ	รองเลขาธิการคณะกรรมการ

อนึ่ง นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ได้สิ้นสุดสมาชิกภาพตามคำสั่งของคณะกรรมการเลือกตั้ง ที่ ลต ๘๑/๒๕๔๔ เรื่อง คำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ กรณีการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ และนายเด่น โต๊ะมีนา ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการ ในวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๔ จึงทำให้ตำแหน่งกรรมการว่างลง ๒ ตำแหน่ง ซึ่งคณะกรรมการได้พิจารณาเห็นว่า ขณะนี้วุฒิสภาอยู่ระหว่างการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนั้น ตำแหน่งกรรมการที่ว่างอยู่นั้น จึงสมควรที่จะรอข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฉบับใหม่ที่จะมีผลใช้บังคับในโอกาสต่อไป

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษาเรื่องร้องเรียนจากราชฎาเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างท่าอสง้าชธรรมชาติไทย - มาเลเซีย และโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย - มาเลเซีย จังหวัดสงขลา เสร็จเรียบร้อยแล้ว

จึงกราบเรียนมาเพื่อให้โปรดนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป

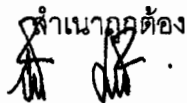
ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) พันัส ทศนียนนท์

(นายพันัส ทศนียนนท์)

ประธานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม

วุฒิสภา

ทำเนาถูกต้อง

(นายจिरยศ ศวิตชาติ)

หัวหน้าฝ่ายประชุม ๑

กองกรรมการ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

กองกรรมการ โทร. ๒๕๔๑๕๗๑ โทรสาร ๒๕๔๑๗๓๕

มณฑิชา พิมพ์

ศิริวรรณ/นพเก้า ทาน

รายงานของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันศุกร์ที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๓ ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาขึ้น ซึ่งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมเป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่กระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา โดยคณะกรรมการได้พิจารณาศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาข้อขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบกับได้พิจารณาเรื่องร้องเรียนจากราษฎรเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติไทย - มาเลเซีย และโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย - มาเลเซีย จังหวัดสงขลา

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาต่อวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๘๙ และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๘๖ ดังนี้

๑. การดำเนินงานของคณะกรรมการ

คณะกรรมการได้ดำเนินการ ดังนี้

๑.๑ แต่งตั้งบุคคลเพื่อเป็นที่ปรึกษาและนักวิชาการประจำคณะกรรมการ ตามประกาศวุฒิสภา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตั้งที่ปรึกษา ผู้อำนวยการ นักวิชาการ และเลขานุการ ประจำคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ลงวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๖ ประกอบด้วย

(๑) ศ.ดร. ธงชัย พรรณสวัสดิ์	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ
(๒) นายไสลภณ ชาทนุชย์จารุ	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
(๓) นางสาวเพ็ญพรรณ อินทบัณฑิต	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ

๑.๒ ที่ประชุมคณะกรรมการได้แต่งตั้ง นางพนมพร จันทร์กระจ่าง ผู้อำนวยการกองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่ผู้ช่วยเลขานุการตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๗๘ วรรคสาม

๑.๓ แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาศึกษาโครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติไทย - มาเลเซีย และโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย - มาเลเซีย จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย

(๒)

(๑) นายเด่น ไต๊ะมีนา	ประธานคณะทำงาน
(๒) นายแก้วสรร อติโพธิ	เลขานุการคณะทำงาน
(๓) นายโสภณ สุภาพงษ์	
(๔) นายนายวิจิตร มโนสิทธิศักดิ์	
(๕) นายวีรพงศ์ สกลกิติวัฒน์	
(๖) นายอมร นิลเปรม	

ในการพิจารณาศึกษารายละเอียดของโครงการดังกล่าว คณะทำงานฯ ได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ออกเป็น ๒ คณะ ดังนี้

๑.๓.๑ คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาและสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการประชาพิจารณา ประกอบด้วย

(๑) นายเด่น ไต๊ะมีนา	ประธานคณะอนุกรรมการ
(๒) นายแก้วสรร อติโพธิ	เลขานุการคณะอนุกรรมการ
(๓) นายเกษม ชัยสิทธิ์	
(๔) นายกมล มั่นภักดี	
(๕) นายลำพอง พิลาสสมบัติ	
(๖) นายวีรพงศ์ สกลกิติวัฒน์	
(๗) นายบุญญา หลีเหลด	
(๘) นายสมพงษ์ สระแก้ว	

๑.๓.๒ คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมและข้อสัญญาที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

(๑) นายพนัส ทศนียานนท์	ประธานคณะอนุกรรมการ
(๒) นางเดือนใจ ดีเทศน์	เลขานุการคณะอนุกรรมการ
(๓) พลโท โอบาส รัตนบุรี	
(๔) นายโสภณ สุภาพงษ์	
(๕) นางพัฒนา ศิริวันสถานท์	
(๖) นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชร	
(๗) นายประยุทธ ศรีมีชัย	
(๘) พลเอก พนม จีระวิจารณ์	

(๒) กระทรวงอุตสาหกรรม

(๒.๑) คณะกรรมการประชาพิจารณ์

พลเอก จรัล กุลละวณิช ประธานคณะกรรมการ
ประชาพิจารณ์

(๒.๒) สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

นายปิยะฉัตร วัฒนพัทธ์ ผู้อำนวยการกองนโยบาย
อุตสาหกรรมรายสาขา ๑

(๒.๓) กรมทรัพยากรธรณี

๑. นายเนตร สัตยารักษ์ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ๙
๒. นายทรงภพ พลจันทร์ นักธรณีวิทยา ๘

(๒.๔) การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

๑. นายประเสริฐ บุญสัมพันธ์ ผู้จัดการใหญ่การปิโตรเลียม
แห่งประเทศไทย
๒. นายอานันท์ สิริแสงทักษิณ รองผู้จัดการใหญ่อ่าวไทย
ฝ่ายจัดหาและจำหน่าย
ก๊าซธรรมชาติ
๓. นางศรีวรรณ เขียมรุ่งโรจน์ ผู้จัดการฝ่ายพัฒนาธุรกิจ

(๓) กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

๑. นายศักดิ์สิทธิ์ ตรีเดช เลขานุการสำนักงานนโยบายและ
แผนสิ่งแวดล้อม
๒. นางปิยะนันท์ โสภณคนาภรณ์ นักวิชาการสิ่งแวดล้อม ๘ ว.
๓. นางสาวกานดา ปิยะจันทร์ นักวิชาการสิ่งแวดล้อม ๗ ว.
๔. นางสาวรุ่งอรุณ ญาติบรรทุง นักวิชาการสิ่งแวดล้อม ๕

(๔) กระทรวงการต่างประเทศ

กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย

๑. พลเรือเอก ถนอม เจริญลาภ	ที่ปรึกษาารัฐบาล
๒. นายวีรพันธ์ วัชรนิธย์	รองอธิบดีกรมสนธิสัญญาและ
กฎหมาย
๓. นายเกรียงศักดิ์ กิตติชัยเสรี	ผู้อำนวยการกองกฎหมาย
๔. นางสาวอรชชา ธนากร	นิติกร ๗

(๕) บริษัททรานส์ไทย - มาเลเซีย จำกัด

นายอภิสิทธิ์ รุจิเกียรติกำจร กรรมการผู้จัดการใหญ่

(๖) กลุ่มตัวแทนราษฎรผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับโครงการก่อสร้าง

ท่าอสงัก้าชธรรมชาติไทย - มาเลเซีย และโรงแยกก้าชธรรมชาติ
ไทย - มาเลเซีย จังหวัดสงขลา

๑. นายสมาแอ เจ๊ะหมัด	สมาชิกสภาจังหวัดเขตจะนะ
๒. ผศ. เกรียงศักดิ์ หลิวจันทร์พัฒนา	อาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์
ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
๓. ผศ. จรววย เพชรรัตน์	อาจารย์ประจำคณะทรัพยากร
ธรรมชาติ
ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

๑.๖ ในการดำเนินการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการฯ นอกจากจะได้เชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นแล้ว คณะกรรมการฯ ยังได้ศึกษาจากเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้มาซึ่งรายละเอียดที่สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะกระทำได้

(๖)

๒. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการฯ ขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาโครงการก่อสร้างท่าอากาศยาน
ประเทศไทย – มาเลเซีย และโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย – มาเลเซีย จังหวัดสงขลา โดยคณะกรรมการฯ
ได้มอบหมายให้คณะทำงานฯ รับผิดชอบในการศึกษารายละเอียดของโครงการดังกล่าว

ในการจัดทำรายงาน คณะกรรมการฯ ได้พิจารณารายงานของคณะทำงานฯ
ด้วยความละเอียดรอบคอบแล้ว และได้มีมติให้ความเห็นชอบกับรายงานดังกล่าว โดยถือเป็นรายงาน
การพิจารณาศึกษาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ โดยมีรายละเอียดตามรายงานท้ายนี้
เพื่อให้วุฒิสภาได้โปรดพิจารณา หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณาศึกษาและ
ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ ขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาตามแต่จะเห็นสมควร
ต่อไป ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศไทยและประชาชนสืบไป

(นายแก้วสรร อติโพธิ)

เลขาธิการคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม

วุฒิสภา

โครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติไทย - มาเลเซีย

และโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย - มาเลเซีย

จังหวัดสงขลา

ส่วนที่ ๑

(พฤษภาคม ๒๕๕๕)

๑. ความเป็นมาของโครงการ

โครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติและโรงแยกก๊าซธรรมชาติจากแหล่งพัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย มีความเป็นมา ดังนี้

๑.๑ โครงการนี้มีที่มาจากข้อตกลงแก้ไขปัญหาค้นหาของไหลทวีปด้านอ่าวไทยของสองประเทศ ที่ด้านหนึ่งอยู่ ประชิดเขตแดนไทยที่จังหวัดปัตตานีและนราธิวาส ในขณะที่อีกด้านหนึ่งอยู่ประชิดรัฐกลันตันของประเทศมาเลเซีย ซึ่งทั้งสองประเทศต่างอ้างสิทธิเหนือพื้นที่ขนาด ๗,๒๕๐ ตารางกิโลเมตรแห่งนี้

เพื่อแก้ปัญหาข้างต้น ในวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒ รัฐบาลไทยและมาเลเซียจึงได้ลงนามในบันทึกความ เข้าใจ (Memorandum of Understanding - MOU) ตกลงจัดตั้งองค์การร่วมดูแลการสำรวจและแสวงหาประโยชน์ใน พื้นที่พัฒนามาเลเซีย-ไทย (Malaysia-Thailand Development Area - JDA) ซึ่งต่อมาในวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๓๓ รัฐบาลทั้งสองประเทศได้ลงนามอนุมัติ MOU จัดตั้งองค์การร่วมไทย-มาเลเซีย (Malaysia-Thailand Joint Authority - MTJA)

ในการสำรวจหาแหล่งปิโตรเลียมนั้น ทางองค์การร่วมฯ ได้แบ่งพื้นที่สัมปทานออกเป็น ๒ แปลง คือ แปลง เอ-๑๘ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ทั้งหมด กับแปลงบี-๑๗ และซี-๑๙

กลุ่มที่ได้รับสัมปทานชุดเจาะสำรวจในแปลงเอ-๑๘ ได้แก่บริษัท Triton Oil และ PETRONAS Carigali เป็นผู้รับสัมปทาน โดยต่างถือหุ้นร้อยละ ๕๐ เช่นกัน

เงื่อนไขในการสัมปทานกำหนดให้บริษัทเป็นผู้ลงทุนเองทั้งหมด แล้วแบ่งปันผลประโยชน์ตามลำดับดังนี้ ในขั้นแรกให้จ่ายเป็นค่าภาคหลวงแก่ทั้งสองประเทศรวมร้อยละ ๑๐ ก่อน จากนั้นจึงคืนค่าใช้จ่ายให้ผู้รับสัมปทาน ร้อยละ ๕๐ ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ ๔๐ จะถือเป็นรายได้ที่จะแบ่งกันต่อไปอีกฝ่ายละครึ่ง คือให้ฝ่ายผู้รับสัมปทานรับไป อีกครึ่งหนึ่งคือ ร้อยละ ๒๐ และองค์การร่วมฯรับส่วนที่เหลือคือร้อยละ ๒๐ เช่นกัน ส่วนที่องค์การร่วมฯรับไปนี้หลังจากหัก ค่าบริหารองค์การออกไปแล้ว ก็จะแบ่งครึ่งนำส่งรัฐบาลทั้งสองต่อไป รวมความแล้วรัฐบาลไทยก็จะได้รับแบ่งประมาณ ร้อยละ ๑๕

๑.๒ ตามเงื่อนไขในสัมปทานนั้น เดิมที่ได้กำหนดให้ภาระการตลาดตกแก่ผู้รับสัมปทาน ที่จะต้องขายก๊าซให้แก่ ตลาดเป้าหมายตามเงื่อนไขจำนวนและราคาที่ยอมรับเห็นชอบ อย่างไรก็ตาม หลังจากการปรากฏตัวของโครงการพัฒนา สามเหลี่ยมเศรษฐกิจไทย - มาเลเซีย แล้ว ได้เกิดความคิดที่จะให้ทั้งสองประเทศรับซื้อก๊าซธรรมชาติเองทั้งหมด จึงได้ เกิดพัฒนาการของข้อตกลงตามมาอีกโดยลำดับดังนี้

ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๓๙ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ลงนาม ในบันทึกแสดงเจตจำนง(Memorandum of Intent - MOI) กับเปโตรนาส ในการร่วมซื้อก๊าซจากแหล่ง JDA นำมาสนอง ความต้องการในตลาดประเทศไทย และแสวงหาโอกาสร่วมทุนในโครงการใช้ประโยชน์จากก๊าซในไทย

ในวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ปีเดียวกัน ปตท. และเปโตรนาสในฐานะกลุ่มผู้ซื้อจึงได้ลงนามใน MOU กับกลุ่ม ผู้ขาย อันได้แก่ MTJA และกลุ่มผู้ประกอบการทั้ง ๒ กลุ่ม ซึ่งในที่สุด ปตท. และเปโตรนาสก็บรรลุข้อตกลง และลงนาม ในข้อตกลงเบื้องต้น (Head of Agreement - HOA) วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๐ ในการซื้อก๊าซฝ่ายละ ๕๐ : ๕๐ และ ร่วมศึกษาความเป็นไปได้ของการร่วมทุนในโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติไทย-มาเลเซีย (Trans-Thailand-Malaysia Pipeline - TTM) และโครงการใช้ประโยชน์ก๊าซธรรมชาติจากแหล่ง JDA ใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย และรัฐ ทางตอนเหนือของมาเลเซีย รวมทั้งยกเลิกข้อตกลงใน MOI

๑.๓ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐ ปตท. ว่าจ้างบริษัททีเอ็ม คอนซัลติ้ง เอ็นจิเนียร์ จำกัด ร่วมกับคณะกรรมการจัดการ สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE) เพื่อเลือกเส้นทางวางท่อก๊าซ ส่วน บนบก และให้สอดคล้องกับรายงานการศึกษาความเป็นไปได้ในการร่วมทุนในโครงการดังกล่าว ซึ่งผู้บริหารของ ปตท. และ เปโตรนาส ได้รับทราบผลการศึกษาดังกล่าวเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๐ โดยทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะดำเนินการ ตาม ขั้นตอนต่อไป

ในที่สุดวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๑ ผลการศึกษา IEE แล้วเสร็จ โดยเลือกเส้นทาง ๕ เส้นทางที่มีจุดท่อบนบก ที่ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

๑.๔ ต่อมาในวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๑ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ ปตท.ซื้อก๊าซจากแหล่ง JDA และ เห็นชอบในหลักการร่วมทุนกับเปโตรนาส โดยนายกรัฐมนตรีทั้งสองประเทศได้ร่วมเป็นประธานในพิธีลงนามข้อตกลง เบื้องต้นของสัญญาซื้อขายก๊าซธรรมชาติจากแหล่ง JDA ในวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๑

ประกอบกับในระยะเวลาดังกล่าวโครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการการพัฒนาเขต เศรษฐกิจ ปันง-สงขลา โดยใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติของสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งคณะ รัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้ทำการศึกษามาตั้งแต่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๔๑ และการศึกษาดังกล่าวได้เสร็จสิ้นลงในอีก ๑๐ เดือน ต่อมา ในที่สุดวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๒ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบให้ ปตท. ร่วมทุนกับเปโตรนาสในการจัดตั้งบริษัท ร่วมทุนดำเนินโครงการ และเห็นชอบกับร่างสัญญา ๔ ฉบับ ได้แก่ สัญญาซื้อขายก๊าซกับกลุ่มผู้ขายจากแปลงเอ-๑๘ ร่าง สัญญาการให้ยืมเงิน ร่างสัญญาผู้ถือหุ้นบริษัทร่วมทุน และร่างสัญญาแม่บทการร่วมทุน โดยนายกรัฐมนตรีทั้งสองประเทศ ร่วมเป็นประธานในพิธีลงนามสัญญาร่วมทุน และสัญญาที่เกี่ยวข้องรวม ๓ ฉบับ เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๒

๑.๕ อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะมีมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๒ นั้น ในวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ ปตท. ได้ว่าจ้างคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) โครงการ ท่อส่งก๊าซธรรมชาติและโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย-มาเลเซีย ซึ่งจนถึงขณะนี้ (เมษายน ๒๕๔๔) รายงานดังกล่าว ยังไม่ผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.)

๒. ประเด็นความขัดแย้ง

เมื่อสาธารณชนได้รับทราบการดำเนินงานของโครงการดังกล่าวได้ปรากฏการต่อต้านคัดค้านจนเกิดความขัดแย้งในพื้นที่โดยแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายของผู้คัดค้าน ซึ่งประกอบด้วยประชาชนในนามเครือข่ายพลเมืองสงขลา นักวิชาการ นักศึกษาจากสถาบันการศึกษาในภาคใต้ และองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นหลัก อีกฝ่ายคือฝ่ายของผู้สนับสนุน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชาวบ้านในพื้นที่บางส่วนของพื้นที่ที่เห็นด้วยกับ ปตท. และ TTM โดยสรุปสาระความขัดแย้งได้ ดังนี้

ประเด็น	ฝ่ายคัดค้าน	ฝ่ายสนับสนุน
๑. ผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none">- ฝ่ายค้านมีความกังวลว่า โครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซ รวมทั้งโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากโครงการนี้ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมปิโตรเคมีจะเป็นสาเหตุให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม- ฝ่ายค้านได้เห็นบทเรียนจากศึกษาโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกกว่าเมื่อเกิดปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมขึ้นแล้ว รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ดังกรณีการพัฒนาอุตสาหกรรมใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ที่ยังมีปัญหาจนทุกวันนี้	<ul style="list-style-type: none">- กระบวนการผลิตของโรงแยกก๊าซธรรมชาติ มีหน่วยกำจัดมลพิษต่าง ๆ ที่ปนมากับก๊าซธรรมชาติ ซึ่งหากมีการปะปนมาบ้าง บริษัท Genco จะรับไปกำจัดตามมาตรฐานโลกต่อไป โครงการจะนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO ๑๔๐๐๐ มาเป็นระบบจัดการด้วย- โครงการจะมีมาตรการติดตามตรวจสอบและวิเคราะห์คุณภาพสิ่งแวดล้อมต่อหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ และมีการจัดตั้งคณะกรรมการจากหลายฝ่ายในพื้นที่คอยติดตามผลการปฏิบัติงาน
๒. ผลกระทบต่อสังคม และผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ	<ul style="list-style-type: none">- โครงการนี้ทำให้เกิดความขัดแย้งความแตกแยกขึ้นในชุมชน ซึ่งมีผลมาจากการที่บริษัท TTM ให้ข้อมูลที่ไม่เป็นจริงต่อชาวบ้าน- ชุมชนตามแนวท่อส่งก๊าซมีความกังวลว่า ท่อส่งก๊าซอาจเกิดระเบิด เนื่องจากอุบัติเหตุหรือการก่อวินาศกรรม ซึ่งเคยเกิดเหตุการณ์การวางระเบิดที่อำเภอหนองม่อม จังหวัดสงขลา ทำให้ประชาชนไม่มีความมั่นใจในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง- โครงการนี้จะทำลายอาชีพทางการเกษตร การประมงขนาดเล็ก และการเลี้ยงนกเขาชวา ซึ่งอาชีพเหล่านี้สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีอย่างพอเพียงมาช้านานแล้ว	<ul style="list-style-type: none">- เนื่องจากโครงการมีมาตรการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้มีการทดลองนำนกเขาชวาไปเลี้ยงบริเวณโรงแยกก๊าซธรรมชาติขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราชแล้ว พบว่าไม่มีปัญหาใดๆ ดังนั้น โครงการนี้จะไม่ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพการเลี้ยงนกเขาชวา นอกจากนี้โครงการนี้ยังสร้างงานให้กับชุมชนตั้งแต่เริ่มก่อสร้างโครงการจนถึงช่วงการพัฒนาอุตสาหกรรม จะทำให้ชุมชนมีอาชีพเพิ่มขึ้นอีกด้วย อันจะเป็นการสร้างรายได้และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น- แนวท่อส่งก๊าซจะผ่านทุ่งนา แนวทางหลวงแผ่นดิน แนวเขตสายส่งไฟฟ้าแรงสูงและพื้นที่

ประเด็น	ฝ่ายคัดค้าน	ฝ่ายสนับสนุน
	<p>และโครงการนี้จะมีการเวนคืนที่ดินซึ่งจะทำให้ประชาชนไม่มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน</p>	<p>สวนยางพาราเล็กน้อย จึงไม่มีผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยของชุมชน และโครงการยังได้วางมาตรการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและการรักษาความปลอดภัยของแนวท่ออย่างเข้มงวด ดังนั้นการเกิดเหตุระเบิดกับแนวท่อส่งก๊าซจึงเป็นไปได้</p>
<p>๓. ความจำเป็นและผลประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับจากโครงการ</p>	<p>- ปัจจุบันความต้องการพลังงานของภาคใต้ (ซึ่งรวมถึงในส่วนของภาคอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้ว) อยู่ในระดับต่ำ ในขณะที่ปริมาณก๊าซธรรมชาติสำรองที่มีอยู่ในอ่าวไทย (ซึ่งรวมถึงปริมาณก๊าซในแหล่ง JDA ที่ไทยจะได้รับ ๔.๕๗ ล้านล้าน ลบ.ฟ. ซึ่งเป็นสัดส่วนเกือบครึ่งหนึ่งของปริมาณสำรองที่มีอยู่ทั้งหมดในไทย) จะใช้ได้อีกเพียง ๒๕ ปี แม้ไทยจะไม่นำก๊าซธรรมชาติจากแหล่ง JDA ขึ้นมาใช้ แต่สิทธิก็ยังคงอยู่ ดังนั้นปริมาณก๊าซธรรมชาติสำรองของไทยก็ยังมีอยู่ แต่ในทางตรงกันข้ามปริมาณก๊าซธรรมชาติสำรองอาจจะลดลงไปได้หากมีการนำขึ้นมาใช้อย่างที่ังยังไม่มีความจำเป็น ดังนั้นการจะนำขึ้นมาใช้จึงต้องคุ้มค่าที่สุด</p> <p>- โครงการนี้ประเทศไทยเสียเปรียบตั้งแต่เริ่มแบ่งครึ่งผลประโยชน์จากพื้นที่ JDA เพราะตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่อยู่ในเขตประเทศไทยมากกว่า ๗๐% และยังมีความเสียเปรียบที่เกิดขึ้นจากสัญญาที่เกี่ยวข้องกับโครงการนี้อีกด้วย</p> <p>- ชุมชนต้องการดำเนินวิถีชีวิตแบบปัจจุบันที่สามารถพึ่งตนเองได้โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ไม่ต้องการให้มีการเปลี่ยนวิถีชีวิตไปตามการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมหนักที่จะเกิดขึ้นจากโครงการนี้</p>	<p>- ประเทศไทยจะได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ ในรูปของค่าภาคหลวง ภาษีและส่วนแบ่งกำไรผ่านทางองค์กรร่วมๆ โดยฝ่ายไทยจะได้รับผลตอบแทนการลงทุนถึงร้อยละ ๑๕ - ๑๖ นอกจากนี้สัญญาอีเอ็มคินยังมีความรัดกุม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่พยายามสร้างขึ้นเพื่อพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของประเทศ และป้องกันการเสียเปรียบไว้แล้ว</p> <p>- โครงการนี้จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าสำหรับประชาชน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเชื้อเพลิงสำหรับอุตสาหกรรมยางพารา การแปรรูปอาหาร และอุตสาหกรรมเกษตรอื่น ๆ ซึ่งจะยังผลให้เกิดการจ้างงาน การพัฒนาบุคลากร การจัดเก็บภาษีทั้งระบบ มีกระแสเงินสะสมมากขึ้น ความเป็นอยู่ของประชาชนจะดีขึ้น</p>

๓. สถานการณ์ความขัดแย้งในปัจจุบัน

หลังจากเวทีประชาพิจารณ์โครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติและโรงแยกก๊าซธรรมชาติต้องยุติลง เนื่องจากความรุนแรงของการชุมนุมของกลุ่มคัดค้านโครงการ การรวมตัวกันเคลื่อนไหวทั้งในส่วนของฝ่ายค้านและฝ่ายสนับสนุนก็ยิ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

โดยในส่วนของบริษัท TTM ได้ทำการประชาสัมพันธ์โครงการมากขึ้น มีการจัดสรรเงินให้ชุมชนกลุ่มละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อนำไปลงทุนเพาะเลี้ยงปลาและมีการประกาศรับสมัครเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่เป็นคนในพื้นที่

นอกจากนี้ ผลของความรุนแรงที่เกิดขึ้นในเวทีประชาพิจารณ์ยังส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจอาศัยความซุลงมุนวุ่นวายที่เกิดขึ้นในช่วงการนับคะแนนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ในพื้นที่ จับกุมแกนนำกลุ่มคัดค้านที่เป็นชาวบ้าน โดยตั้งข้อหากรรจ์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจกล่าวว่า จะทำการจับกุมเพิ่มอีก ๑๒ คน ทำให้ฝ่ายคัดค้านต้องยื่นหนังสือต่อรัฐบาลและคณะกรรมการการเลือกตั้ง ของวุฒิสภา เรียกร้องให้ช่วยยับยั้งการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมทั้งยุติการข่มขู่คุกคามฝ่ายคัดค้านด้วย

๔. ความเห็นของคณะกรรมการ

คณะกรรมการได้สรุปความเห็นต่อกรณีปัญหาจากโครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติและโรงแยกก๊าซธรรมชาติจากแหล่งพัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย ว่าโครงการนี้ยังมีข้อบกพร่อง ซึ่งต้องระงับไว้ก่อนและเร่งทบทวนให้รอบคอบ ทั้งเหตุผลข้อมูลและกระบวนการตัดสินใจ ดังต่อไปนี้

๔.๑ แนวทางใช้ประโยชน์ก๊าซธรรมชาติ

จากคำชี้แจงของกลุ่มผู้ท้วงติงโครงการได้ยืนยันว่า นอกจากจะไม่แน่ใจในปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเฉพาะจากโครงการวางท่อส่งก๊าซธรรมชาติแล้ว ราษฎรยังมีความวิตกกังวลที่สำคัญมากกว่านั้นอยู่ตรงที่ความหวั่นเกรงว่า พื้นที่ของตนจะถูกทำลายด้วยเขตอุตสาหกรรมที่จะติดตามมาในภายหลัง จึงได้พยายามยืนยันให้รัฐชี้แจงโครงการพัฒนาเหล่านี้ด้วย ซึ่งทาง TTM และ ปตท. ก็ชี้แจงว่าไม่ใช่โรงงานในความรับผิดชอบของตน ขอให้ประชาชนท้วงติงซักถามแต่เฉพาะโครงการโรงแยกก๊าซธรรมชาติและวางท่อส่งก๊าซธรรมชาติเท่านั้น กรณีนี้จึงเห็นว่าเห็นต่างกันตั้งแต่ในชั้นแรกแล้วว่า ขอบเขตของ "ปัญหา" ที่ต้องพูดคุย เพื่อตัดสินใจกันในโครงการนี้นั้น คืออะไรกันแน่

ในชั้นกรรมการได้พบว่า แต่เดิมเมื่อแรกเริ่มเข้าใจเฉพาะปัญหาเขตแดนและพัฒนาเป็นข้อตกลงพัฒนาแหล่งก๊าซร่วมกับมาเลเซียนั้น แนวคิดพื้นที่รับก๊าซธรรมชาติของไทยก็ยังเปิดกว้างอยู่ โดยได้กำหนดไว้ทั้งการดึงก๊าซธรรมชาติเข้าระบบก๊าซอ่าวไทยที่มีอยู่แล้ว นำไปใช้ที่จังหวัดระยองซึ่งมีโครงสร้างอุตสาหกรรมนับแสนล้าน พร้อมระบบก๊าซธรรมชาติที่ลงทุนไปกว่าสองหมื่นล้านรออยู่แล้ว หรือหากจะเน้นที่พื้นที่ภาคใต้ก็อาจวางท่อมุ่งไปยังอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีโรงแยกก๊าซธรรมชาติและโรงไฟฟ้าอยู่แล้วก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องกำหนดให้เป็นภาคใต้ตอนล่างเท่านั้น

มาในปี ๒๕๔๑ เป็นต้นมา เมื่อได้คู่สัญญาสัมปทานชุดเจาะก๊าซธรรมชาติจนมีกำหนดนำก๊าซธรรมชาติขึ้นจากหลุมแน่นอนแล้ว ความพยายามของ ปตท. ที่จะผูกโยงอธิบายว่าต้องนำก๊าซธรรมชาติมาขึ้นที่ภาคใต้ตอนล่างเพื่อพัฒนาภาคใต้ตอนล่างจึงได้เริ่มปรากฏให้เห็น ด้วยการสนับสนุนเงินทุนแก่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ เพื่อว่าจ้างเอกชนให้ศึกษาความเป็นไปได้ทางแนวคิดของ “โครงการพัฒนาภาคใต้ตอนล่างด้วยแหล่งก๊าซธรรมชาติ ไทย - มาเลเซีย” จนแล้วเสร็จ และเห็นความเป็นไปได้เท่าที่เห็นว่า โครงการนี้จะรวมถึงการสนับสนุนอุตสาหกรรมท้องถิ่นได้ในระดับหนึ่ง และการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับก๊าซธรรมชาติโดยเฉพาะขึ้นในภูมิภาค เช่น อุตสาหกรรมที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นพลังงานโดยตรงอย่างเข้มข้น (ยิบซัมบอร์ด , ยาง , อาหารทะเลกระป๋องหรือแช่แข็ง , ผลิตภัณฑ์พลาสติก , ชิ้นส่วนรถยนต์ , ปูนซีเมนต์ เซรามิก และกระจก) รวมทั้งอุตสาหกรรมปิโตรเคมีบางส่วนได้ประการใดในส่วนไหนของภาคใต้ตอนล่าง

หลังจากการปรากฏของรายงานเพื่อสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวข้างต้นแล้ว ข้อตกลงในการใช้ก๊าซธรรมชาติร่วมกันและในการลงทุนตั้งบริษัท TTM ร่วมกัน เพื่อใช้ระบบท่อเดียวกันจึงเกิดติดตามมา และกำหนดให้มีการวางท่อมุ่งมาทางภาคใต้ตอนล่างในที่สุด

การตกลงใจผูกการใช้ก๊าซธรรมชาติของไทยเข้ากับการพัฒนาเฉพาะอย่างในพื้นที่เฉพาะภาคใต้ตอนล่างนี้ ถือเป็น การตัดสินใจที่สำคัญยิ่ง มีฐานะเป็นการตัดทางเลือกอื่น ๆ ไปในตัว คือ

๑. ตัดทางเลือกที่จะใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นพลังงานทั่วไปในพื้นที่ทั่วไป ซึ่งในกรอบคิดเช่นนี้ท่อก๊าซธรรมชาติอาจจะขึ้นที่ไหนก็ได้ ทั้งนี้ แล้วแต่ความคุ้มค่าและโครงสร้างที่มีอยู่เดิม

๒. ตัดทางเลือกที่จะใช้ก๊าซธรรมชาติมาสมทบกับการลงทุนที่ลงทุนไปแล้วในเขตอุตสาหกรรมตะวันออก การตัดสินใจพัฒนาภาคใต้ตอนล่างด้วยแหล่งก๊าซธรรมชาติโดยเฉพาะเช่นนี้ ความเป็นไปได้ที่แท้จริงเช่นใด ด้วยการลงทุนอีกจำนวนเท่าใด ในอุตสาหกรรมที่เป็นไปได้เช่นใดบ้าง มีการอบจำกัดทางสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเช่นใด เกิดความขัดแย้งกับเศรษฐกิจการท่องเที่ยว เกษตรกรรมหรือไม่ ต้องอยู่ภายใต้โครงสร้างการจัดการและควบคุมเช่นใดบ้าง จึงจะไม่ก่อกวนต้นทุนทางสิ่งแวดล้อม และในที่สุดแล้วนั้นจะได้คุณภาพชีวิตของราษฎรเช่นใด ได้ความแข็งแรงทางเศรษฐกิจทั้งระดับท้องถิ่น ระดับภาค และระดับประเทศเพิ่มขึ้นจริงหรือไม่ ทั้งหมดนี้จนถึงปัจจุบันล้วนยังไม่ปรากฏคำตอบเป็นรูปธรรม ในรายงานการศึกษาและคำชี้แจงของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเลย ซึ่งแม้คณะกรรมการจะพยายามขอรายงานความคืบหน้าสักเท่าใด ก็มีได้รับคำยืนยันและอธิบายให้เป็นที่พอใจได้เลย

เมื่อไม่ปรากฏข้อมูลความเป็นจริงเช่นที่กล่าวมา การตัดสินใจเลือกที่ได้กระทำไปว่าจะต้องผูกมัดโครงการใช้ก๊าซธรรมชาติเข้ากับการพัฒนาภาคใต้ตอนล่างโดยเฉพาะ จึงไม่สมเหตุผล ไม่สามารถให้คำตอบทั้งต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม ทั้งต่ออนาคตของราษฎรในพื้นที่ได้ จนทำให้โครงการแยกก๊าซธรรมชาติและวางท่อส่งก๊าซธรรมชาติในครั้งนี้ มีค่ามีความหมายแท้จริงเป็นแต่เพียงโครงการทางธุรกิจของ ปตท. ที่วางอยู่บนความสุ่มเสี่ยงในอนาคตของราษฎรภาคใต้ตอนล่างเท่านั้น

ด้วยเหตุผลข้างต้น คณะกรรมาธิการจึงมีมติเห็นควรเสนอให้รัฐบาลทบทวนหาความจริงในส่วนนี้ก่อนเป็นอันดับแรกว่า โครงการพัฒนาภาคใต้ตอนล่างโดยการใช้ก๊าซธรรมชาตินี้ มีตัวตนอยู่จริงหรือไม่ มีความสมบูรณ์เพียงพอกหรือไม่ หากยังไม่มีหรือไม่สมบูรณ์ก็ต้องพัฒนาให้สมบูรณ์เป็นโครงการที่เห็นเป็นรูปธรรมเสียก่อน

เมื่อได้โครงการที่สมบูรณ์แล้ว ขึ้นต่อไปก็เป็นการตัดสินใจในบรรดาทางเลือกต่าง ๆ ระหว่างการใช้ก๊าซธรรมชาติเพื่อพัฒนาเขตอุตสาหกรรมภาคใต้ กับการใช้ก๊าซธรรมชาติเพื่อเป็นพลังงานโดยทั่วไป และการใช้ก๊าซธรรมชาติสมทบในโครงการอุตสาหกรรมตะวันออก ทั้งสามทางเลือกนี้ ทางเลือกใดสมเหตุผลมากที่สุดต่อไป หากเลือกแล้วปรากฏผลว่าไม่มีการนำท่อก๊าซมาขึ้นที่ภาคใต้ตอนล่าง โครงการนี้ก็ต้อยกเลิกไป และอาจมีการยกเลิกโดยรวมไปถึงการร่วมทุนแยกและเดินท่อก๊าซเลยก็ได้

๔.๒ ตำแหน่งโรงแยกก๊าซธรรมชาติตามโครงการพัฒนาภาคใต้ตอนล่าง

แม้ในที่สุดแล้วประเทศไทยอาจตัดสินใจให้ภาคใต้ตอนล่างเป็นพื้นที่ใช้ก๊าซธรรมชาติก็ตาม ก็ต้องพึงระลึกด้วยว่าอาจเป็นไปได้เพื่อการใช้พลังงานโดยทั่วไปเท่านั้นก็ได้ แล้วแต่ความเป็นไปได้และความสมเหตุสมผลที่จะพิจารณากันต่อไปตามข้อ ๔.๑ ที่กล่าวมา

ทางเลือกข้างต้นถือเป็นเงื่อนไขสำคัญในการกำหนดที่ตั้งโรงแยกก๊าซธรรมชาติด้วย เพราะหากตัดสินใจว่าจะพัฒนาเขตอุตสาหกรรมเฉพาะโดยก๊าซธรรมชาติ และอุตสาหกรรมเหล่านั้นมีส่วนร่วมใช้วัตถุดิบจากโรงแยกก๊าซธรรมชาติด้วยแล้ว โรงแยกก๊าซธรรมชาติก็ต้องตั้งฝั่งไทยเท่านั้น

ในอีกด้านหนึ่งถ้าไม่มีเงื่อนไขเช่นนี้คือมีโครงการพัฒนาเขตอุตสาหกรรมใช้พลังงานจากก๊าซธรรมชาติเท่านั้น ไม่มีการใช้วัตถุดิบจากการแยกก๊าซ หรือไม่มีแม้กระทั่งโครงการพัฒนาเขตอุตสาหกรรมใดโดยเฉพาะ ดังนี้ ทางเลือกก็จะเปิดกว้างกว่าเดิม โรงแยกก๊าซธรรมชาติจะตั้งอยู่ในเขตมาเลเซียหรือเขตไทยก็ได้ หากกรณีเป็นเช่นนี้จะเกิดเป็นทางเลือกที่แหลมคมมาก ว่าในระหว่างประเทศทั้งสองที่ร่วมทุนร่วมโครงการกัน ประเทศใดจะเป็นผู้รับภาระในการลงทุนต่อเนื่อง (ระบบขนส่งและบริการอันจำเป็นอื่น ๆ) และควบคุมมลภาวะจากโรงแยกก๊าซธรรมชาตินี้ ด้วยค่าใช้จ่ายและภาระเช่นใด คู่ค้าหรือไม่เมื่อเทียบกับประโยชน์อื่นที่ได้รับจากโรงแยกก๊าซธรรมชาตินั้น

เป็นที่น่าเสียใจที่เมื่อไม่มีความชัดเจนในทางเลือกแรก ตั้งแต่เริ่มแรกว่าไทยจะใช้ก๊าซธรรมชาติเพื่อการใด จึงเป็นเหตุให้ขาดฐานของเหตุผลในการเลือกที่ตั้งโรงแยกก๊าซธรรมชาติตามไปด้วย จนทำให้เกิดประเด็นชักถามกลางแกลงใจกันได้เสมอว่า เหตุใดจึงแยกก๊าซธรรมชาติในไทย จนไทยต้องรับมลภาวะเพื่อแยกก๊าซธรรมชาติให้มาเลเซียใช้ และเมื่อผนวกกับการลงทุนร่วมในโครงการวางท่อส่งก๊าซธรรมชาติและโรงแยกก๊าซธรรมชาติ โดยให้มาเลเซียได้ใช้ก๊าซธรรมชาติไปก่อนไทยด้วยแล้ว ก็ยังตั้งปัญหากันต่อไปได้อีกว่า ทำไมถึงร่วมทุนให้มาเลเซียใช้ไปฝ่ายเดียวก่อน ทั้งหมดนี้ล้วนเกิดเป็นปัญหาขึ้น เพราะความไม่ชัดเจนในโครงการใช้ก๊าซธรรมชาติของฝ่ายไทยเป็นพื้นฐานทั้งสิ้น

ด้วยเหตุดังกล่าว หากได้ทบทวนตัดสินใจโครงการใช้ก๊าซธรรมชาติตามข้อ ๔.๑ และยังคงให้ภาคใต้ตอนล่างเป็นพื้นที่รับก๊าซธรรมชาติ ก็ยังต้องศึกษาต่อไปถึงทางเลือกในประเด็นที่ตั้งโรงแยกก๊าซธรรมชาติตามข้อ ๔.๒ นี้ด้วยว่า ควรตั้งในฝั่งไทยหรือมาเลเซีย เมื่อตัดสินใจได้ครบทั้งข้อ ๔.๑ และ ๔.๒ แล้ว จึงจะปรากฏสมบูรณ์เป็นโครงการวางท่อส่งก๊าซธรรมชาติและโรงแยกก๊าซธรรมชาติโดยรวมได้ในที่สุด

๔.๓ นโยบายขยายฐานพลังงานไปสู่ก๊าซธรรมชาติ

จากที่กล่าวมาในสองข้อข้างต้น จะพบแนวคิดตรงกันที่การตั้งคำถามต่อโครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติและโรงแยกก๊าซธรรมชาติจากแหล่งไทย-มาเลเซีย นำไปใช้เพื่อการใด จะเพื่อการใช้พลังงานโดยทั่วไปหรือเพื่อลูกค้าอุตสาหกรรมที่จังหวัดระยอง หรือที่ภาคใต้ตอนล่างจะสมเหตุสมผลกว่า

การตั้งคำถามเช่นนี้อาจถูกห้วงตั้งได้จากแนวคิดอีกด้านหนึ่งที่เห็นว่า การใช้ก๊าซธรรมชาติจากแหล่งไทย-มาเลเซียควรเป็นเช่นใดนั้น จะต้องคิดจากเป้าหมายรวมทั้งหมดของประเทศที่ต้องการจะหนีจากการพึ่งพาน้ำมันปิโตรเลียมไปสู่ก๊าซธรรมชาติเป็นหลัก โดยประเทศไทยจะต้องสร้างข่ายท่อเชื่อมต่อกับแหล่งก๊าซธรรมชาติของเพื่อนบ้านให้ได้ทั้งพม่า มาเลเซีย หรือแม้แต่อินโดนีเซีย

โดยแนวคิดข้างต้น การผูกการพัฒนาภาคใต้ตอนล่างไว้กับแหล่งก๊าซธรรมชาติไทย-มาเลเซีย จึงมีคำอธิบายสนับสนุนต่อเนื่องไปอีกว่า มีคุณค่าเป็นการเชื่อมโยงโครงข่ายก๊าซธรรมชาติทั้งหมดของมาเลเซียเข้ากับโครงข่ายของไทยในตัวด้วย ดังนั้น แม้ปัจจุบันหรือในอนาคตอันใกล้จะไม่มีโครงการพัฒนาภาคใต้ตอนล่างที่เป็นรูปธรรมมาเป็นลูกค้าที่แท้จริงเลยก็ตามแต่ ก็ต้องถือว่าโครงการนี้เป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง เป็นช่องทางให้ประเทศเข้าถึงแหล่งก๊าซธรรมชาติจำนวนมาก โดยการลงทุนสมทบเพียงเล็กน้อย

ต่อปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมาธิการเห็นว่า เป็นปัญหายุทธศาสตร์ทางการพัฒนาการใช้ก๊าซธรรมชาติของประเทศที่จะต้องมองถึงสภาพความเป็นจริงของสถานการณ์ทั้งหมดในปัจจุบันว่า การทุ่มเทตนเองเข้าสู่เครือข่ายก๊าซธรรมชาติระดับภูมิภาคที่ต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก ในขณะที่ประเทศขาดแคลนเงินตรา มีเครดิตระหว่างประเทศเหลือน้อย ความต้องการพลังงานหยุดชะงัก ยอดการส่งออกเริ่มถดถอย ทำให้พลังงานไฟฟ้าที่ลงทุนพัฒนาไปแล้ว มียอดล้นเหลือเกินความต้องการขึ้นทุกขณะ แม้แต่ ปตท. เอง ก็ต้องขาดทุนรายวันร่วมกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) จากโครงการก๊าซชานาอานาอยู่จนทุกวันนี้

ด้วยเหตุผลความชะงักงัน และความล้นเหลือทางพลังงานในระยะ ๑๐ ปีที่เห็นได้เช่นนี้ คณะกรรมาธิการเห็นว่า ยุทธศาสตร์การทุ่มเทพัฒนาแหล่งก๊าซธรรมชาติจะต้องยืนอยู่บนความเป็นจริงทางเศรษฐกิจ โดยต้องเริ่มจากความคุ้มทุนที่เป็นรูปธรรมมีลูกค้าชัดเจนเป็นสำคัญก่อน ส่วนการเชื่อมโยงเข้าสู่แหล่งก๊าซธรรมชาติระดับภูมิภาคนั้น เป็นเรื่องที่ต้องวางแผนให้สอดคล้องอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งจะวางแผนพัฒนาข่ายก๊าซธรรมชาติเพื่อพัฒนาการใช้ก๊าซธรรมชาติโดยแยกขาดจากเศรษฐกิจของชาติไม่ได้ คำถามที่ว่า จะนำก๊าซธรรมชาติจากแหล่งไทย-มาเลเซีย ไปใช้เพื่อการใดในส่วนของประเทศไทย จึงยังเป็นคำถามหลักที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

๔.๔ สถานภาพ “เอกชน” ของโครงการ

คณะกรรมาธิการให้ความสนใจเป็นอันมากต่อแนวทางที่กระทรวงอุตสาหกรรมและ ปตท. พยายามผลักดันโครงการส่วนแยกและวางท่อส่งก๊าซธรรมชาตินี้ ให้มีฐานะเป็นเช่นโครงการเอกชน จนเกิดสถานภาพทางกฎหมายโดยลำดับดังนี้

๑. ในชั้น ปตท. ไปลงทุนร่วมกับมาเลเซียเพื่อก่อตั้งบริษัท TTM นั้น ได้กล่าวอ้างว่า มิใช่การร่วมทุนของรัฐ จึงไม่ต้องอยู่ภายใต้การถ่วงดุลของสมเหตุสมผลตามกระบวนการในกฎหมายร่วมทุนของหน่วยงานรัฐ คงผ่านแต่เพียงความเห็นชอบในหลักการของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเท่านั้น

๒. ในทางการเงินการคลังนั้น สถานภาพที่ได้มาของบริษัท TTM มีสถานภาพเป็นเช่นบริษัทธรรมดา มิใช่รัฐวิสาหกิจ ดังนั้น การจัดซื้อจัดจ้างและการตั้งหรือใช้งบประมาณใด ๆ จึงไม่ตกอยู่ในระเบียบบริหารหรือการตรวจสอบใดทั้งสิ้น ขึ้นอยู่กับผู้รับผิดชอบจาก ปตท. และมาเลเซียเท่านั้น

๓. ในด้านการขออนุญาตตามกฎหมายต่าง ๆ ก็ถือว่ามีสถานะเพียงเป็นเอกชนธรรมดา โดยเฉพาะกฎหมายสิ่งแวดล้อมนั้น ก็สามารถเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้เช่นเอกชน ไม่ต้องชี้ขาดโดยคณะรัฐมนตรีเช่นโครงการอื่นของรัฐ

สถานการณ์ทางกฎหมายที่พยายามถือตนเป็นเพียงเอกชน โดยมีการลงทุนและให้บริการขนส่งก๊าซธรรมชาติ ดังกล่าวข้างต้น แม้อาจมีเหตุผลเพื่อความคล่องตัวในด้านการบริหารมาอธิบายได้ก็ตาม แต่ก็ยังผลทำให้โครงการนี้หลีกเลี่ยงจากการกลั่นกรองความสมเหตุผลโดยกลไกของรัฐเองโดยไม่สมควร ทั้งการกลั่นกรองความคุ้มค่าและความเป็นไปได้ ตั้งแต่เริ่มโครงการ และการตรวจสอบที่ได้รับในทางเศรษฐกิจกับผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ครั้นเมื่อเข้าสู่ขั้นตอนการล่งสิทธิราชการ ทั้งสิทธิในสิ่งแวดล้อมและสิทธิในที่ดินรายทาง ตรงจุดนี้ปัญหาความรับผิดชอบของรัฐจะบังเกิดขึ้นทันที ทั้งความรับผิดชอบของกระทรวงอุตสาหกรรมต่อคณะรัฐมนตรีและต่อราษฎรที่ไม่มีความชัดเจน ทั้งอำนาจการเวนคืนที่ดินอันจำเป็นต้องใช้ แต่ก็ยังไม่มีฐานทางกฎหมายเลยว่า รัฐจะเวนคืนไปให้เอกชนใช้ประโยชน์อย่างไร ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นปัญหาทางกฎหมายที่จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน จึงต้องทบทวนแก้ไขเพิ่มเติมไปถึงแนวทางทั้งหมดเลยทีเดียว

๔.๕ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

คณะกรรมการการลงความเห็นพ้องต้องกันว่า โครงการนี้นอกจากจะขาดการตรวจสอบภายในกลไกของรัฐด้วยตนเองเป็นพิเศษแล้ว ในส่วนการเปิดรับต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ก็มีความผิดพลาดลึกซึ้งถึงรากฐานอยู่ ดังนี้

๑. ในส่วนการดำรงชีวิตท่ามกลางอากาศโดยปกติสุขของเศรษฐกิจปัจจุบันในภาคใต้ตอนล่าง ทั้งการประมง การเกษตรและบริการ ที่ฝากตนอยู่กับคุณภาพสิ่งแวดล้อมชายฝั่งอันซับซ้อนเป็นพิเศษนั้น เป็นที่แน่ชัดว่าหากจะมีโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมระดับภูมิภาคที่อาศัยก๊าซธรรมชาติเป็นฐานโดยตรงแล้ว ก็ย่อมจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจเดิมได้หลายมิติยิ่งนัก

ด้วยเหตุนี้ การแยกโครงการวางท่อส่งก๊าซธรรมชาติและโรงแยกก๊าซธรรมชาติออกจากโครงการพัฒนาพื้นที่ โดยบอกรัฐบาลให้คิดแต่เพียงตัวโรงแยกก๊าซธรรมชาติและวางท่อส่งก๊าซธรรมชาติ ห้ามคิดห้ามถามห้ามสนใจในเรื่องเขตอุตสาหกรรมนั้น จึงเป็นทั้งความไม่รับผิดชอบต่อรัฐและเป็นทั้งข้อเสนอที่เป็นไปไม่ได้ ยิ่งเมื่อผนวกกับตัวอย่างในทางลบของโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมภาคตะวันออกที่ชาวบ้านสามารถทราบข่าวสารได้โดยทั่วไปแล้ว กรณีจึงไม่น่าแปลกใจแม้แต่น้อยเลย ที่กระแสทั้งดิ่งในพื้นที่จะร้อนแรง มุ่งเน้นมุ่งเรียกร้องขอทราบและมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาทั้งหมด เมื่อไม่ได้รับการตอบสนอง โครงการนี้ก็ถูกตราหน้าว่า “หมกเม็ด” ไปในทันที

ด้วยการเรียนรู้ดังกล่าว คณะกรรมการจึงขอเสนอแนะว่า กระบวนการทบทวนทางเลือกต่าง ๆ ที่กล่าวมา จะต้องทบทวนโครงการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติโดยรวมทั้งโครงการ ทั้งการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจที่อาจจะมีขึ้นได้ รวมทั้งโครงการย่อยในด้านการแยกก๊าซและวางท่อก๊าซด้วย

๒. สำหรับในส่วนของการมีส่วนร่วมของราษฎรนั้น ในขั้นแรกรัฐบาลก็ต้องพิสูจน์และแสดงโดยชัดแจ้งสุจริตเสียก่อนว่าตนได้ตัดสินใจทบทวนโครงการนี้ด้วยตนเองแล้ว จากนั้นจึงขอให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทบทวนนี้ด้วย

วัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมนี้ต้องหมายถึง การพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ เป็นเบื้องต้นก่อนว่า โครงการนี้มีทางเลือกในแต่ละปัญหาเช่นใดบ้าง แต่ละทางเลือกมีผลดีผลเสียแนวทางการแก้ไขปรับปรุงเช่นไร หากยังมีความเสียหายอันหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงก็ต้องมีความคืบหน้าไปถึงแนวทางเยียวยาความเสียหายต่าง ๆ ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นงานที่ต้องเริ่มพัฒนาโดยผู้รับผิดชอบ แล้วเข้าชี้แจงปรึกษาหารือกับผู้ได้รับผลกระทบให้ได้ทราบ และให้ข้อคิดเห็นประกอบไปด้วย

เมื่อได้ทางเลือกที่คิดว่าสมบูรณ์แล้ว ลำดับถัดไปเป็นการตัดสินใจเสนอแนะ โดยผู้รับผิดชอบโครงการจะต้องเสนอความเห็นต่อผู้มีอำนาจอนุมัติว่าเห็นควรเลือกแนวทางใด ด้วยเหตุผลใดในแต่ละทางเลือก สำหรับปัญหาในครั้งนี้ก็ควรแยกการตัดสินใจเป็นสองส่วน ส่วนแรกเป็นแนวทางการใช้ก๊าซธรรมชาติตามข้อ ๔.๑ ที่ควรเสนอให้สำนักคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบ หลังจากนั้นเมื่อรัฐบาลตัดสินใจแล้ว จึงเลื่อนไปเป็นปัญหาจัดตั้งโรงแยกก๊าซธรรมชาติกับแนวท่อที่ ปตท. ควรรับผิดชอบไปอีกส่วนหนึ่งในภายหลัง

เมื่อนำกรอบขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้นไปประเมินกระบวนการตัดสินใจของรัฐที่ได้กระทำไปแล้ว จะพบว่า นอกจากจะพยายามตัดทอนไม่ตัดสินใจโครงการใช้ก๊าซธรรมชาติให้ชัดเจนแล้ว ในตัวโครงการแยกและวางท่อก๊าซธรรมชาตินั้น จึงให้บริษัท TTM สร้างและพัฒนาทางเลือกโดยว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาไปโดยลำพัง ไม่มีการนำทางเลือกต่าง ๆ ไปปรึกษาหารือประชาชนในพื้นที่เลย คงมีแต่การบอกกล่าวถึงความเป็นไปได้และพยายามประชาสัมพันธ์ทำให้ราษฎรเชื่อว่าไม่เป็นปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมและไม่เป็นอันตรายเท่านั้น

โดยวิธีหรือขั้นตอนการทำงานเช่นนี้ ราษฎรจึงเป็นเพียงผู้ถูกกระทำให้รู้ให้เชื่อเท่านั้น หากได้รับการยอมรับนับถือว่ามีส่วนได้เสียควรต้องสอบถามความเห็นปรึกษาหารืออย่างจริงจังแต่อย่างใดไม่ ด้วยเหตุนี้เอง การประชาพิจารณ์ที่จัดทำไปจึงไม่สามารถเป็นกลไกสลายข้อขัดแย้งได้ และกลับกลายเป็นโอกาสที่ความไม่พอใจอันคุกรุ่นได้พัฒนาและระเบิดตัวเป็นจลาจลไปในที่สุด

๔.๖ ประชาพิจารณ์

หลังจากการมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการของราษฎร ทั้งการรับฟังคำชี้แจงและปรึกษาหารือดังกล่าวแล้ว ขั้นตอนเป็นทางการของการมีส่วนร่วมในขั้นท้ายที่สุดที่ขาดไปไม่ได้ก็คือ กระบวนการประชาพิจารณ์ที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๙ ซึ่งเท่าที่คณะกรรมการประชาพิจารณ์ โดยคำสั่งแต่งตั้งของกระทรวงอุตสาหกรรมได้ดำเนินการไปนั้น ก็พบว่ายังมีความคลาดเคลื่อนจากหลักการ ดังนี้

๑. โจทย์ที่ให้พิจารณาเป็นโจทย์ที่ “บังคับเลือก” คือ บังคับให้ยอมรับก่อนว่า จะต้องมีการพัฒนาภาคใต้ตอนล่างโดยก๊าซธรรมชาติ ที่ไม่มีราษฎรใดได้เคยพบเห็นศึกษามาก่อนเลย จากนั้นจึงบังคับต่อไปว่า จะต้องมีการแยกก๊าซธรรมชาติในฝั่งไทย

หลังจากบังคับให้ยอมรับเช่นนี้ก่อนแล้ว จึงเสนอโจทย์ทางภูมิศาสตร์ว่าตำแหน่งโรงแยกก๊าซธรรมชาติและเส้นทางวางท่อส่งก๊าซธรรมชาติให้เลือกอยู่ ๔ เส้นทางแล้ว พอสรุปต่อไปได้ว่า ตั้งโรงแยกก๊าซธรรมชาติที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาดีที่สุด จากนั้นจึงมาขอข้อพิจารณาจากประชาชน

โจทย์เช่นนี้ไม่มีความสมบูรณ์พอจะป้อนเข้าสู่กระบวนการประชาพิจารณ์ได้ เพราะต้องเข้าใจก่อนว่าปัญหาทั้งหมดในโครงการนี้อยู่ที่ “การเลือกโดยสมเหตุผล” รัฐจะต้องแบกรับภาระนำเสนอปัญหาเพื่อให้มีการจัดทำประชาพิจารณ์ โดยครบทุกปัญหา แต่ละปัญหาจะให้มีการจัดทำประชาพิจารณ์ได้ก็ต้องมีทางเลือกมาให้เลือกอย่างครบถ้วน แต่ละทางเลือกก็ต้องมีข้อมูลผลได้ผลเสียตามทัศนะของรัฐ แสดงให้เห็นจนสมบูรณ์ จากนั้นองค์กรเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจึงเสนอเป็นความเห็นในขั้นสุดท้ายว่า ตนเห็นควรเลือกแนวทางใดเพราะเหตุผลใดอีกชั้นหนึ่ง

หาก “โครงการ” ที่นำเข้าสู่กระบวนการประชาพิจารณ์มีความสมบูรณ์จริงดังเช่นที่กล่าวมา ราษฎรก็จะมีโอกาสศึกษาและท้วงติงด้วยเหตุผลได้ว่า มีทางเลือกอื่นที่ควรพิจารณาอีกหรือไม่ หรือทางเลือกที่รัฐประเมินว่าไม่ดีนั้น อาจเกินจริงเพราะข้อมูลใด มีข้อดีที่ตกหล่นไปหรือไม่ ข้อคิดเห็นท้วงติงที่เป็นรูปธรรมเหล่านี้เอง ที่จะเกิดขึ้นตามมาและกลายเป็นประเด็นพิจารณา นำข้อมูลหลักฐานเข้าสนับสนุนหักล้าง โดยกระบวนการประชาพิจารณ์ได้ในที่สุด

ในทางตรงกันข้ามหากรัฐได้ตัดทางเลือกสำคัญออกไปจนหมด จนเหลือแต่ทางเลือกตำแหน่งโรงแยกก๊าซธรรมชาติและเส้นทางวางท่อก๊าซเท่านั้น ราษฎรที่ข้องใจก็ย่อมไม่มีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นได้ ครั้นมาพิเคราะห์เฉพาะในส่วนทางเลือกตำแหน่งโรงแยกก๊าซธรรมชาติและเส้นทางวางท่อที่ระบุทางเลือกไว้ ก็จะพบว่าไม่มีข้อมูลประกอบเลยแม้แต่ละทางเลือกมีดีมีเสียอย่างไร โอกาสที่จะสอบถามท้วงติงจึงเป็นไปได้ก็เช่นกัน

ในสภาพเช่นนี้ ที่ถูกต้องนั้นกรรมการประชาพิจารณ์ควรที่จะสั่งให้ ปตท. ไปพัฒนาโครงการให้สมบูรณ์ โดยให้ปรากฏทางเลือกที่เพียงพอต่อการประชาพิจารณ์เสียก่อน แต่ก็ปรากฏว่ามีได้ทำเช่นนั้น ครั้นเมื่อสิ้นป้อนโครงการที่บกพร่องไม่ปรากฏข้อมูลเหตุผลที่เพียงพอเข้าสู่การประชาพิจารณ์เช่นนี้ การเสนอข้อพิจารณาจากราษฎรด้วยเหตุด้วยผลก็เกิดขึ้นไม่ได้ เพราะราษฎรก็ไม่ทราบเช่นกันว่ารัฐเลือกจากเหตุผลใดและด้วยข้อมูลใด จึงไม่สามารถที่จะตรวจสอบและท้วงติงตามไปด้วย ได้แต่ยื่นค้านหรือสนับสนุนแต่เพียงฝ่ายเดียว จนสับสนทางความคิดและข้อมูลกันไปในที่สุด

เมื่อขาดเหตุผลข้อมูลตั้งแต่ต้นจนปลายเช่นนี้ สิ่งที่เกิดขึ้นที่จังหวัดสงขลาในทั้งสองครั้ง จึงทำให้กระบวนการประชาพิจารณ์แต่อย่างใดไม่ คงเป็นเพียงการปรากฏซึ่งความขัดแย้งระหว่างสองฝ่ายเป็นความขัดแย้งดิบ ๆ หนาบ ๆ ปราศจากข้อมูล เหตุผล เด้าโครงการประเด็นขัดแย้งที่แท้จริง ที่จะสามารถพัฒนาไปสู่การจัดการโดยสันติได้ ทั้งนี้ เพราะหากยิ่งผลักดันไปเท่าใดความร้อนความรุนแรงก็ยิ่งจะสั่งสมจนเกิดความแตกแยกในพื้นที่ จนกลายเป็น “ประชานิเวศน์” ไปในที่สุด

ด้วยเหตุผลดังกล่าว กระบวนการประชาพิจารณ์ที่นำไป จึงเกิดความผิดพลาดตั้งแต่ในขั้นต้น คือโครงการนี้ไม่สมบูรณ์เพียงพอต่อการจัดทำประชาพิจารณ์เลยนั่นเอง และเมื่อฝ่าย ปตท. บกพร่องตั้งแต่แรกแล้วเช่นนี้ กรรมการประชาพิจารณ์ก็ไม่สามารถดำเนินการใดสืบเนื่องต่อไปให้สำเร็จได้ คงได้ผลความยุติเป็นเพียงความเห็นสนับสนุนหรือความเห็นคัดค้านที่ขาดความชัดเจนของราษฎรกลุ่มต่าง ๆ จำนวนต่าง ๆ ที่หาประโยชน์ต่อการพิจารณาตัดสินใจของผู้รับผิดชอบไม่ได้เลย จนบัดนี้
